

Dit advies is een deel van de notulen van de gemeentelijke monumentencommissie van 27 november 2014

Advies voor college over gemeentehuis

Dhr. van Berkel licht toe waarom het college graag wil weten hoe de monumentencommissie het huidige gemeentehuis waardeert.

De commissie antwoordt met een waardestelling van het gebouw, als beproefd instrument om alle waardevolle elementen van een gebouw te kunnen benoemen.

I Cultuurhistorische waarden		
1.	belang van het object als bijzondere uitdrukking van (een) culturele, sociaaleconomische en/of bestuurlijke/beleidsmatige ontwikkeling(en);	Als vierde raadhuis uitdrukking van ideeën uit bouwtijd over rol van de gemeente: transparantie van gemeentebestuur, vertaald in vides, een bordes boven de ingang en doorkijkjes. Als gemeentehuis is het het gezicht van de gemeente. Binnen de Leusdense gemeenschap speelt het gemeentehuis vanouds een centrale rol, bv voor huwelijksvoltrekkingen
2.	belang van het object als bijzondere uitdrukking van (een) geografische, landschappelijke en/of historisch-ruimtelijke ontwikkeling;	Blikvanger van destijds nieuw centrumgebied de Hamershof. Het gemeentehuis maakt deel uit van de dorpsuitbreidingen tussen 1960 en 1985.
3.	belang van het object als bijzondere uitdrukking van (een) technische en/of typologische ontwikkeling(en);	Voorbeeld van bouwstijl het Structuralisme, die werkt met een zeer zichtbare draagstructuur van robuuste vierkante kolommen.
4.	belang van het object wegens innovatieve waarde of pionierskarakter;	De kleur paars is destijds gekozen als uiting van de tegenstelling tussen de machthebbers en het volk (bisschops-paars) , gecombineerd met roze voor de jeugdige burgers. Tezamen met het vele groen aan en in het gebouw was dit de symbolisering van het nieuwe Leusden. Echter, voor structuralistisch gebouw is het relatief laat gebouwd. (hoogtepunt bouwactiviteit valt in jaren '70)
5.	belang van het object wegens bijzondere herinneringswaarde.	nvt

II Architectuur- en kunsthistorische waarden		
1.	bijzonder belang van het object voor de geschiedenis van de architectuur en/of bouwtechniek;	Voorbeeld van bouwstijl het Structuralisme, het sterkst uitgewerkt in de raadzaal (inmiddels verbouwd) en trouwzaal. Kenmerkend zijn ook de veelhoekige ruimten en relatief kleine raam- en deuropeningen, die aansluiten bij de menselijke schaal.
2.	bijzonder belang van het object voor het oeuvre van een architect.	Architect L. Heijdenrijk ontwierp het gemeentehuis, dat op 18-3-1983 geopend werd. Het is een belangrijk werk in zijn oeuvre en zijn enige werk in de gemeente Leusden.
3.	belang van het object wegens de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van het ontwerp;	Bijzondere plattegrond, de twee torens keren zich naar het plein toe. Architectonische elementen als vides en binnentuinen
4.	belang van het object wegens het bijzondere materiaalgebruik, de ornamentiek en/of monumentale kunst;	Glaskunst van trouwzaal Ceremoniele ingang bij raadszaal Markant en symbolisch kleurgebruik, in in- en exterieur gelijk
5.	belang van het object wegens de bijzondere samenhang tussen exterieur en	Het kleurgebruik is binnen en buiten gelijk. De groene binnenplaatsen/dakterrassen zijn huiselijke buitenruimten. De vroegere inrichting van de raadzaal had balkons op menselijke

	interieur(onderdelen).	schaal met hangend groen
--	------------------------	--------------------------

III Situationele en ensemblewaarden		
1.	betekenis van het object als essentieel (cultuurhistorisch, functioneel en/of architectuurhistorisch en visueel) onderdeel van een complex;	Het gemeentehuis is onderdeel van winkelhart Hamershof als centrum van Leusden. Aan de zijde van Het Erf begeleidt en stuurt het gebouw de weg en omsluit het gebouw het plein't Erf. Het gebouw sluit aan bij het stenige karakter van het dorpscentrum. De entree van het gemeentehuis ligt aan het plein, uitgelijnd op de gevels aan de zuidzijde van het plein. Door de a-centrische ligging van de entree en de 'vrije gevelindeling' van het gemeentehuis wordt voorkomen dat het gemeentehuis te prominent aan het plein ligt. De gevel van het gemeentehuis is in het ruimtelijk beeld gelijkwaardig aan de andere gevels die het plein omsluiten.
2.	a. bijzondere, beeldbepalende betekenis van het object voor het aanzien van zijn omgeving;	Het gemeentehuis versterkt het kernpunt Hamershof als centrum van Leusden. Het gebouw vormt de begrenzing van het plein, maar is ook een markant punt vanaf de Burgemeester van der Postlaan, die een belangrijke ontsluiting van het centrum vormt. Aan de zijde van de Burgemeester van der Postlaan vormt het gebouw een kleinschalige, half omsloten ruimte. De groene inrichting van deze ruimte versterkt het groene karakter van de Burgemeester van der Postlaan. Het gebouw vormt hier zijn eigen buitenruimte en toont een kleinschaliger beeld dan aan de zijde van Het Erf. De plek in de rand van het dorpscentrum die is gecombineerd met de maatschappelijke functie is op stedenbouwkundig niveau opvallend. De winkels (commerciële functies) zitten in het dorpscentrum en de maatschappelijke functies liggen aan het dorpscentrum. Deze herkenbare positionering/organisatie van functies is raadzaam om te behouden.
	b. bijzondere betekenis van het complex voor het aanzien van zijn omgeving, wijk, stad of streek;	Uiting van het nieuwe Leusden inclusief Stoutenburg zoals dat ontstond in 1969.
3.	a. bijzondere betekenis van het complex wegens de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing in relatie tot de onderlinge historisch-ruimtelijke context en in relatie tot de daarbij behorende groenvoorzieningen, wegen, wateren, bodemgesteldheid en/of archeologie;	Benadrukt het groene en moderne karakter van Leusden zoals men dat zag in de bouwtijd.
	b. bijzondere betekenis van het object wegens de wijze van verkaveling/ inrichting/voorzieningen.	De twee kantoortorens openen naar het plein. De overdekte entree biedt een geleidelijke overgang van binnen naar buiten.

IV Gaafheid en herkenbaarheid		
1.	belang van het object wegens de architectonische gaafheid en/of herkenbaarheid van ex- en/of interieur;	Ontwerpvisie relatief gaaf behouden, m.u.v. de raadszaal

2.	belang van het object wegens de materiële, technische en/of constructieve gaafheid;	De bouwwijze met een opvallende kolomstructuur met vullingen van kale baksteen of paarse panelen is nog altijd zeer goed zichtbaar
3.	belang van het object als nog goed herkenbare uitdrukking van de oorspronkelijke of een belangrijke historische functie;	Bezit tot op heden de oorspronkelijke functie
4.	belang van het complex wegens de waardevolle accumulatie van belangwekkende historische bouw- en/of gebruiksfases;	nvt
5.	belang van het complex wegens de gaafheid en herkenbaarheid van het gehele ensemble van de samenstellende onderdelen (hoofd- en bijgebouwen, hekwerken, tuinaanleg e.d.);	nvt
6.	belang van het object in relatie tot de structurele en/of visuele gaafheid van de stedelijke, dorpse of landschappelijke omgeving.	Momenteel is omgeving ook uit jaren '80, zodat het zich goed voegt in de omgeving.

	V Zeldzaamheid	
1.	belang van het object wegens absolute zeldzaamheid in architectuurhistorisch, bouwtechnisch, typologisch of functioneel opzicht;	Voor zover bekend enige gemeentehuis in structuralistische stijl.
2.	uitzonderlijk belang van het object wegens relatieve zeldzaamheid in relatie tot één of meer van de onder I t/m III genoemde kwaliteiten.	Binnen de Leusdense context relatief zeldzaam qua typologie en architectuurstijl, namelijk als structuralistisch gemeentehuis

Structuralisme:

Belangrijkste Nederlandse architecten van deze stroming zijn: Aldo van Eyck, Herman Hertzberger en Abel Cahen. Van Eyck is bekend van het Burgerweeshuis in Amsterdam, binnenkort rijksmonument. Cahen heeft in Amersfoort een belangrijk ontwerp nagelaten, gebouwd voor de archeologen van het rijk (ROB), nu succesvol herbestemd. Hertzberger is bekend van muziekzaal Vredenburg (succesvol getransformeerd door zijn buro) en het kantoor van Centraal Beheer in Apeldoorn. Jan Verhoeven heeft in Leusden de montessori-school ontworpen en Henk Klunder de Eurowoningen. Piet Blom maakte naam met de kubuswoningen in Rotterdam.

Zij vonden veel inspiratie in de gebouwen van primitieve culturen, lemen huizen, de casbah-vormen. De kamers van structuralistische gebouwen zijn gegroepeerd rondom de collectieve ruimten of vides.

Overeenkomsten tussen gebouwen van bovengenoemde architecten zijn:

-zichtbare draagstructuur, meest baksteen en betonnen kolommen

-geleidelijke overgang van binnen naar buiten

-veel aandacht voor kleurgebruik, met name bij Aldo van Eyck (door zijn vrouw Hannie)

-de menselijke schaal is leidend, met veel zithoekjes, smalle trappen waardoor je elkaar ontmoet, weinig uitstraling van macht of autoriteit.
Tentoonstelling en boek Team Ten laat zien dat het structuralistische gedachtegoed, zoals uitgedragen in het Nederlandse blad Forum, veel navolging kreeg in het buitenland.